

Додаток
лист Міністерства освіти і науки України
від _____ 2023 № _____

АНОТОВАНИЙ ЗВІТ

стипендіата Кабінету Міністрів України для молодих вчених
за період з 10.04.2023 по 10.10.2023

Омельченко Марина Сергіївна

(прізвище, ім'я)

Дата народження: 25.07.1987

Науковий ступінь, вчене звання: доктор психологічних наук, професор

Номер та дата постанови Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки,
якою призначено стипендію Кабінету Міністрів України для молодих вчених:

Постанова Президії Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки
від 04 листопада 2022 року № 6

Повне найменування організації, де працює (навчається) стипендіат:

Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»

1. ОДЕРЖАНІ НАУКОВІ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНІ РЕЗУЛЬТАТИ

1) Протягом звітнього періоду було розроблено комплекс корекційних заходів, спрямованих на розвиток творчих здібностей учнів з особливими освітніми потребами середнього шкільного віку, що ґрунтуються на результатах теоретико-методологічного вивчення даної проблеми і матеріалах визначення стану творчих здібностей дітей. Проектні, ігрові та тренінгові технології, обрані для здійснення запланованої діяльності, цілком відповідали обґрунтованим вимогам до роботи з розвитку творчих здібностей учнів з особливими потребами в інклюзивному середовищі. Даний комплекс впроваджено у дистанційну роботу гуртка «Майстерня фантазій» ЗЗСО імені Василя Стуса (Краматорської міської ради, Донецької області), де діти з порушеннями психофізичного розвитку долучилися до проектної роботи, взяли участь в тренінгових та ігрових заняттях. Відтак було реалізовано проєкт «Зірки нашої школи», який дав можливість досліджуваним не лише покращити комунікацію з талановитими й успішними однолітками, але позитивно впливав на їх творчу активність, розвиток уяви, формування здатності приймати швидкі та нестандартні рішення у різних комунікативних ситуаціях. Участь учнів з особливими потребами у тренінгових та ігрових заняттях позитивно вплинула на їх мотиваційну та особистісну сфери, підвищила інтерес до творчої діяльності, підсилила творчу активність.

2) Розроблено й проведено емпіричне вивчення соціальних навичок дошкільників з особливими потребами (ЗДО № 26 Ужгородської міської ради Закарпатської області), що дозволило з'ясувати наступні особливості їх соціальної адаптованості: повноцінно включеною до колективу однолітків виявилася лише одна дитина; 67 % вихованців з ООП показали середній рівень сформованості соціальних навичок, що дозволяє говорити про них як про дітей, які мають труднощі у спілкуванні з однолітками в закладі, не в повній мірі здатні виконувати вимоги, висунуті до них як до вихованців ЗДО, а також не можуть плідно працювати в колективі однолітків; 22 % не контактують з однолітками у групі, не співпрацюють з дорослими, не проявляють інтересу до колективних ігор і занять, не вміють діяти самостійно цілеспрямовано, не можуть себе розважити, не визнають і не дотримуються встановлених у ЗДО правил.

Розроблено методичні рекомендації щодо соціальної адаптації досліджуваних дошкільників в умовах інклюзивного середовища. Сформульовані рекомендації полягали в основі розроблення проєкту «Особливі-різні-рівні», метою якого стала оптимізація соціальної адаптації вихованців

інклюзивних груп з ООП у ЗДО № 26 Ужгородської міської ради, який реалізовувався протягом трьох місяців.

Ключовими напрямами впровадження даного проекту в навчально-виховну діяльність ЗДО № 26 стали: поширення інформації про проблеми адаптації дітей з ООП через проведення відповідних заходів (флешмоб, круглий стіл, розміщення публікацій); реалізація спільних виховних і розважальних заходів із залученням всіх учасників освітнього процесу; адаптація освітнього простору інклюзивних груп для дошкільників з ООП; щоденне проведення ігор та виховних занять в інклюзивних групах із обов'язковим залученням до них дітей з ООП; обов'язкове неформальне підвищення кваліфікації педагогів інклюзивних груп з питання соціальної адаптації дітей з ООП; відстеження динаміки соціальної адаптації дошкільників з ООП (збір первинної інформації від педагогів та батьків; заповнення карт спостережень та індивідуальних листів соціальної адаптації).

Ефективність впровадженого в діяльність ЗДО № 26 проекту «Особливі-різні-рівні» перевірено шляхом проведення контрольного вивчення стану соціальної адаптованості дошкільників з особливими потребами.

3) На базі Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 32 розроблено та реалізовано проєкт корекції звуковимови у дітей з тяжкими порушеннями мовлення молодшого шкільного віку з використанням біоенергопластики «Балакунчики». Ключові завдання проєкту полягали у наступному: розвиток артикуляційної та дрібної моторики; постановка та автоматизація звуків; вдосконалення фонематичних процесів; підсилення мотиваційної готовності до виконання логопедичних вправ; підтримка позитивного емоційного фону на логопедичних заняттях.

Всю експериментальну роботу було виконано поетапно: на діагностичному етапі проведено обстеження будови та рухливості органів артикуляційного апарату учнів; на пропедевтичному етапі – опрацьовано літературні та електронні джерела, присвячені методичним аспектам застосування біоенергопластики у корекції звуковимови дітей. Основний етап являв собою безпосереднє проведення індивідуальних занять з учнями з тяжкими порушеннями мовлення експериментальної групи. На заключному етапі було розроблено методичні поради для батьків щодо використання біоенергопластики; створення картотеки вправ із застосуванням біоенергопластики; проведення контрольного експерименту.

З метою оцінки ефективності проєкту «Балакунчики» у корекції звуковимови дітей з ТПМ молодшого шкільного віку було проведено контрольний експеримент. З'ясовано, що в групі учнів з тяжкими порушеннями мовлення, які брали участь у проєкті, якісні та кількісні показники розвитку звуковимови стали більш суттєвими. Зокрема: у 21, 4 % учнів з ТПМ підвищився рівень звуковимови до високого; у 21, 4 % досліджуваних, у яких на етапі констатації був низький рівень звуковимови, у контрольному експерименті виявили середній рівень.

4) Емпіричним шляхом вивчено особливості професійного іміджу в асистентів вчителів в інклюзивних класах (база – Капустинський лицей Синівської сільської ради Сумської області. Зокрема з'ясовано:

- 50% респондентів мають повне та правильне уявлення про поняття «професійний імідж»;
- оцінюючи зовнішність фахівця, 60 % респондентів віддають перевагу класичному діловому стилю; 80 % абсолютно не приймають неформальність в образі асистента вчителя;
- всі досліджувані заявляють про себе як фахівця, переважно комунікуючи з учасниками освітнього процесу та оточуючими; 50 % використовують з цією метою соціальні мережі; 10 % через об'яву на платформі OLX;
- сильними сторонами в професійному образі асистента вчителя виявлено: позитивне ставлення до професії, підтримка з боку керівництва і колег (70 %); здатність до проєктування власного професійного шляху, бажання зростати у професійному плані, досягати нових цілей і реалізувати власний професійний потенціал (60 %). Слабкими сторонами визначено: недостатність знань, досвіду, можливостей, щоб ділитися ними з колегами (60 %); відсутність націленості на здійснення наукових пошуків, привнесення нових методів, прийомів тощо у роботу (70 %);
- формуванню позитивного професійного іміджу асистента вчителя сприяють такі риси особистості: толерантність, розуміння вихованців, врівноваженість, почуття гумору, цілеспрямованість, відповідальність, любов до дітей, оптимістичність, організованість, наполегливість. Негативний вплив на професійний імідж фахівця спеціальної освіти мають

надмірна вимогливість, зайва емоційність, нестриманість, квапливість, перфекціонізм, неорганізованість, дратівливість, знервованість;

- 50 % досліджуваних вважають, що думка про них як про фахівців, має суттєвий вплив на авторитет, ставлення до них оточуючих та затребуваність; 30 % респондентів відзначили, що вплив є незначним; 20 % жодним чином не пов'язують власний професійний образ із успішністю професійної діяльності.

Розроблено проєкт формування професійного іміджу асистента учителя в інклюзивному класі «Крокуємо до професійного зростання». Концепція проєкту включає такі обов'язкові положення, як: створення матеріальної бази для очного та дистанційного проведення консультативної і тренінгової роботи; залучення фахівців спеціальної освіти до участі в консультуванні та тренінгах (на волонтерських засадах); створення бази учасників проєкту шляхом залучення асистентів вчителів, проведення з ними агітаційної роботи; практична діяльність з формування професійного іміджу (у тому числі дистанційна) – консультування, проведення групових зустрічей, гостьових лекцій, тренінгів.

2. ОСНОВНІ НАУКОВІ (НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ) ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ

2.1. Статті у журналах, включених до категорії «Б», що входять до переліку фахових видань України, статті у закордонних журналах, що не увійшли до підпункту 2.1 цього пункту, а також тези доповідей англійською мовою на міжнародних конференціях

Таблиця 2

№ з/п	Повні дані статей і тез доповідей (<u>підкреслити прізвище стипендіата</u> у списку авторів)
1	Омельченко М. С. , Кузнецова Т. Г., Світлична К. С. До проблеми вивчення творчих здібностей у дітей з особливими освітніми потребами середнього шкільного віку. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови Вип. 22. Київ 2023. https://doi.org/10.33189/epsn.vi22
2	Омельченко М. С. , Тертишна Г. С. Вплив біоенергопластики на корекцію звуковимови учнів молодшого шкільного віку з ТПМ. Інноваційна педагогіка. Вип. 58. Т. 1. С. 86-89. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/58/part_1/17.pdf
3	Омельченко М.С. , Кордонєць В.В., Семенова Т.В. Психологічні аспекти корекції емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями молодшого шкільного віку. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Психологія»): журнал. 2023. № 9(23) 2023. С. 101-112.

2.6. Інші здобутки стипендіата, суспільний вплив, рівень використання і значимість отриманих наукових результатів стипендіата тощо

- 1) Очоловання Ради молодих учених у Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет». Протягом звітнього періоду було:
 - взято активну участь в якості організатора та модератора секційного засідання Ради молодих учених ДДПУ у рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Перспективні напрями сучасної науки та освіти», що приурочено до святкування Дня науки в Україні;
 - взято активну участь в організації пленарного засідання Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Перспективні напрями сучасної науки та освіти»;
 - в складі Ради молодих вчених взято активну участь у проєкті Книга “Ради молодих вчених 2022. Незламні”;
 - підписано Меморандум про партнерство із Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки.
- 2) В якості наукового керівника проведено успішний захист 5 магістерських досліджень зі спеціальності 016 Спеціальна освіта.
- 3) Проїшла підвищення кваліфікації в Міжнародній літній школі “Science Communication”, яку

було організовано в Університетом імені Адама Міцкевича, м. Познань.

- 4) Увійшла до складу редакційної колегії журналу, що входить до переліку фахових видань України – Науково-теоретичний альманах «Грані».
- 5) Взяла участь в міжнародних і всеукраїнських конференціях, за результатами яких опубліковано відповідні матеріали:
 1. **Омельченко М. С.**, Світлична К. С. Формування творчих здібностей учнів з ООП в умовах інклюзивного оточення. Матеріали XXXII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку». С. 148-152.
 2. **Омельченко М. С.**, Тертишна Г. С. Нетрадиційні методи логопедичного впливу в роботі з дітьми з ТПМ. III Міжнародна науково-практична конференція “MODERN PROBLEMS OF SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY”, 22-24.05.2023 Київ, Україна С. 700-703.
 3. **Омельченко М. С.**, Акулова Я. А. Теоретичні аспекти формування професійного іміджу фахівця спеціальної освіти. European Scientific congress. The 5th International scientific and practical conference “European scientific congress” (June 12-14, 2023) Barca Academy Publishing, Madrid, Spain. 2023. 503 p.С. 217-221.

3. ДИНАМІКА ОСНОВНИХ НАУКО-МЕТРИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

Показник		Кількісні показники на момент подання	Кількісні показники за звітний період (перше півріччя)	Кількісні показники за звітний період (друге півріччя)	Кількісні показники за звітний період (третє півріччя)	Кількісні показники за звітний період (четверте півріччя)
1	h-індекс стипендіата в базі даних Web of Science, або Scopus					
1.1	у т.ч. без самоцитувань та цитувань співавторів					
2	Сумарна кількість цитувань наукових публікацій у базі даних Web of Science або Scopus					
2.1	у т.ч. без самоцитувань та цитувань співавторів					

Стипендіат

Марина ОМЕЛЬЧЕНКО

(прізвище, ім'я)

12.09.2023

(підпис, дата)

Проректор з наукової роботи
ЗВО (директор НУ)

Станіслав ЧАЙЧЕНКО

(прізвище, ім'я)

(підпис, дата)